

Inspiratiemoment handhaving zwerfvuil & sluikstorten

Locatie: Provincieraadszaal, Boeverbos, Koning Leopold III-laan 41, 8200 Sint-Andries

Datum: maandag 16 september 2019 9u30 – 13u00

Programma:

1. Plenair gedeelte

1.1 Setting the scene – handhaven op zwerfvuil en sluikstorten **Tom De Schepper (VVSG)** **Instrumenten en evoluties anno 2019**

- Model retributiereglement. Publicatie volgt binnenkort.
- Oplossingsgericht toepassen belastingen en retributies. Voorbeelden in Mechelen en Lokeren (NERO-projecten met minderjarigen). 'Combitaks': factureren vervoer met politievoertuig tenzij jongere een engagement opneemt (brief schrijven, activiteit uitvoeren,...)
- Integraal veiligheidsbeleid. Inzenden zonale veiligheidsplannen tegen 31 oktober 2019 (PLP-58). Strategische veiligheidsplannen zijn met één jaar verlengd, spoort niet met duurtijd zonale veiligheidsplannen.
- Zwerfvuil en sluikstort komen slechts één keer voor in de kadernota integrale veiligheid. Hangen verder op aan de kapstok van overlast.
- Nieuwe omzendbrief voor buurtinformatienetwerken bevat richtlijnen voor gebruik sociale media.
- Cameratoezicht. Perimeter mag volledige grondgebied gemeente bestrijken. Pictogrammen plaatsen: aanbevolen in de buurt waar je filmt.

1.2 Gedragsverandering: hoe werkt dat? **Drs. Sabine Jansen (D&B)**

- Voorbeeld van campagne van geweld tegen ambulancepersoneel. Boodschap is om niet te tonen wat fout gaat (agressie tegen medewerkers), maar wel wat goed is. Zo krijg je navolging.
- Valkuilen in de communicatie zijn onder meer het abstract of te groot formuleren van het doelgedrag. Voorbeeld: 'scheid beter uw afval'.
- Zorg dat je de basis op orde hebt. Vertrek vanuit een probleemanalyse.

2. Werksessies

2.1 Aanpak doelplaatsen (hotspots) – De Panne & Intradura

Peukencampagne van Intradura

- Peuken zijn overal

- Rokers geven aan dat er weinig recipiënten zijn op straat voor hun peuken. Intradura zet daarom een project op waarbij ze inzetten op recipiënten eerder dan op de locatie
- Insteek/boodschap van Intradura:
 - De oplossing van de peukenproblematiek is stoppen met roken: boodschap op achterkant van pocketasbak
 - Indien stoppen met roken niet lukt, gebruik dan een pocketasbak
- Pocketasbakjes zouden in winkels/krantenwinkels/tankstations... verkrijgbaar moeten zijn
 - Oproep aan Mooimakers om dit te promoten

Aanpak van verkeerd aangeboden afval in De Panne

- Opwaarderen van hotspots: trappenhuizen van ondergrondse parkeergarages worden mooie zitbanken uitbekleed in tropisch hout. De netheid van de banken wordt opgevolgd. 4 hotspots opgewaardeerd = €24.000
- Aanpak van bijplaatsen van afval naast straatvuilnisbakken
 - Brieven gepost in ruime omgeving in meerdere talen. Vraag naar sociale controle en doorgeven van gegevens over de “zakkendroppers”.
 - Opvallende borden naast de vuilnisbakken geplaatst met daarop eenvoudige communicatie over de ophaling van de verschillende afvalfracties
- Weghalen van foutief gebruikte asbakken
 - Duidelijk zichtbare asbakken plaatsen, vastgemaakt aan straatvuilnisbakken. Win-win: straatvuilnisbakken beter zichtbaar + duidelijke en goed gebruikte asbakken
- Elk probleem en elke locatie vergt een eigen aanpak, dus wees creatief!

2.2 Subsidiemogelijkheden voor zwerfvuilprojecten?

- Voor de invulling van het zwerfvuilbeleid staan de lokale besturen er niet alleen voor. Sara Coessens van Mooimakers gaf een mooi overzicht van wat de Mooimakers kunnen aanbieden. Ook het campagnebeeld van de Week van de Handhaving en het hoe & waarom werd uit de doeken gedaan.
- Els Verhaest van Imog zoomde in op de rol die een intercommunale kan bieden bij coachingtrajecten: coördineren, kennis aanreiken, analyseren cijfermateriaal en inventarisatiegegevens, gemeenten ondersteunen in uitvoering, toevoegen overkoepelende expertise, communicatie-en persacties uitwerken, en administratie en financieel plan verzorgen. Er werden enkele acties toegelicht: Vuilnisbakkenplan, PMD-sorteren Sportpark Kuurne, Opfleuren site glasbollen, textielcontainer, Hondenpoepcampagne Harelbeke, Peukencampagne

Kortrijk, Borden “*Deze plaats is belangrijk*”, Bermborden met vrijwillige en andere Mooimakers. Kevin de Cuyper van Stad Kortrijk beaamde de positieve impact van het meten is weten-principe waardoor na het opmaken van een vuilnisbakkenplan een grote rationalisering van de locaties en ledigingen van de straatvuilnisbakjes kan worden bekomen. Een goede communicatiedoorstroming zorgt voor een toegevoegde waarde voor alle partijen.

2.3 Inzet van camera's anders bekeken

- Camera's zijn een dure investering maar zorgen wel voor een daling van de sluikestortcijfers.
- De opstart van een dossier moet goed voorbereid zijn. Het gaat namelijk niet enkel over de keuze van het type camera's, maar er moeten ook afspraken gemaakt worden met de betrokken gemeente en politiezone, er moeten GAS-vaststellers aangeduid worden, er moeten interne procedures afgestemd worden, er moeten pictogrammen aangekocht worden en er moeten contacten gelegd worden met de sanctionerend ambtenaar.
- De nieuwe GDPR-wetgeving in 2018 zorgde voor enkele wijzigingen. Een online aangifte via aangiftecamera.be bij de politiediensten vervangt het invullen van een formulier bij het e-loket van de privacycommissie. Ook moet er een verwerkingsregister bijgehouden worden.
- Het consequent bijhouden van gegevens over sluikestorten, helpt om de locaties van de camera's te kunnen bepalen (hotspots). Het effect van de inzet van de camera's is zo ook beter meetbaar. Daarnaast werken camera's best op concrete locaties waar systematisch gesluikestort wordt. Dit zijn voornamelijk bij afvalverzamel punten zoals bijvoorbeeld glasbollen.
- Camerabewaking is niet enkel een financiële investering maar vergt ook tijd van het opstellen van de camera tot de opmaak van een bestuurlijk verslag.
- Daarnaast is ook communicatie belangrijk. Het kan namelijk even duren vooraleer de dader zijn boete ontvangt gezien de GAS-vaststeller alleen al twee maanden heeft om het bestuurlijk verslag over te maken aan de sanctionerend ambtenaar. Met behulp van borden en panelen kan al duidelijk gemaakt worden dat de situatie in de gaten gehouden wordt wat afschrikkend kan werken.
- Enkele tips:
 - Vraag bij de gemeenteraad het volledige grondgebied aan als perimeter om camera's te mogen plaatsen. Zo moet niet elke locatie opgenomen worden in de besluiten.
 - Het gebruik van dummycamera's kan maar enkel wanneer er ook afwisseling is met de inzet van echte camera's zodat burgers nooit zeker weten wanneer ze effectief gefilmd worden.
 - Soms kan de inzet van twee camera's op één locatie nuttig zijn. Zo kan je voorbeeld de nummerplaten filmen met de ene camera en de effectieve sluikestort met de andere camera.
 - Hou rekening met volgende zaken tijdens het opstellen van de camera:
 - Afscherming van privacyzones
 - Lichtinval
 - Weersomstandigheden
 - Kijkhoek
 - Obstakels (vb. wanneer er op een parking een auto voor de camera parkeert)
 - Zichtbare camera's kunnen afschrikkend werken maar een combinatie is optimaal (zichtbaar en onzichtbaar)
 - Ga na of het mogelijk is om het politiereglement zo aan te passen dat de houder van de nummerplaat aansprakelijk wordt gesteld bij een vaststelling met zijn/haar auto.

- **Conclusie:** er is een financieel prijskaartje verbonden aan de aankoop van camera's, maar het verhoogt de pakkans, de sluikstorten dalen en de hotspots kunnen onder controle gehouden worden. Door het opbouwen van ervaring, kan er nagedacht worden over nieuwe of andere inzetmogelijkheden.

2.4 Intervisie toezichthouders

- Ervaring dat voor een aantal overtredingen het instrument van GAS niet het meest passend is.
- Belangrijk om bij vaststelling van de overtreding ook in het verslag te verwijzen naar het niet kunnen uitvoeren van de taken. Bijvoorbeeld het vastgestelde afval zorgt voor obstructie van de waterloop.
- Heel specifiek en concreet de overtreding omschrijving en documenteren met foto's.
- Een app als goede praktijk die ineens de opruimkost weergeeft en toelaat foto's op te laden. Knokke-Heist maakt er gebruik aan.
- Bij aantreffen van meerdere huisvuilzakken is het gebruikelijk om deze allemaal te bekijken. In geval er meerdere namen of adressen zijn, wordt aangebeld.
- Er zijn meldingen van niet-ophalen van (foutief geplaatst) afval. Stad Ieper werkt met kaartjes die men aan de betrokkene bezorgt.
- Belang van platform om met toezichthouders praktijken uit te wisselen.

2.5 Juridische toetsing lokale handhavingspraktijken

1. Help, Er zit een briefje in mijn bus? Je stad of gemeente is bevoegd voor het ophalen van het afval van haar inwoners (huishoudelijk afval). Toch zien we dat illegale circuits ontstaan. Hoe reageren we best zodat de regiefunctie van de gemeente aan zet blijft? Wat zijn de gevolgen in relatie tot de financiering van het afvalbeleid?

De wetgeving legt de verantwoordelijkheid voor het organiseren van de inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval op haar grondgebied bij de gemeente. Daardoor is het voor éénieder verboden om zonder toestemming van de gemeente huishoudelijk afval in te zamelen. Volgens de Nieuwe Gemeentewet (art. 135§2) is het de taak van de gemeente om te voorzien in de "zindelijkheid" van haar grondgebied. De verplichting om in te staan voor de inzameling van huishoudelijk afval, komt hieruit voort en wordt bevestigd door het Materialendecreet.

Parallele inzamelingen ontstaan immers vaak wanneer de waarde van een afvalstroom op de recyclagemarkt stijgt (bijvoorbeeld frituurvet en -olie of textiel), maar verdwijnen al even snel wanneer dit geld kost. Parallele inzameling kunnen op die manier de continuïteit van de inzameling in het gedrang brengen. 10 à 15% van de kosten van het afvalbeheer worden betaald met de opbrengsten van een beperkt aantal afvalstromen. Parallele inzamelingen onttrekken deze opbrengsten aan de financiering door gemeenten, waardoor de kostprijs voor de burger stijgt.

Ten slotte is een gemeente verplicht om jaarlijks aan de Vlaamse overheid de hoeveelheden ingezameld afval te melden. De OVAM legt gemeenten ook een restafvaldoelstelling op. Het huishoudelijk afval dat buiten het wettelijke circuit wordt opgehaald, vervalst het beeld van de selectieve inzameling in Vlaanderen.

2. De textielinzameling is een markt die sterk onder vuur ligt. Diverse inzamelaars zetten overheden onder sterke druk en schakelen rechtbanken in om hun rechten te laten gelden. Aanduiding inzameling textiel gebeurt vaak door de intercommunale via overeenkomsten. Hoe kan je op een juiste manier handhaven, wanneer bijkomende illegaal geplaatste containers worden geplaatst?

Een 'illegaal geplaatste textielcontainer' betekent dat de eigenaar van de container geen overeenkomst heeft met de gemeente om de container daar te plaatsen en om aan textielinzameling te doen. Om te kunnen optreden tegen illegale inzameling van textiel, moet de gemeente in elk geval aan de volgende twee basisvoorwaarden voldoen:

- 1) het gemeentelijk politiereglement bevat een bepaling die aangeeft dat huishoudelijk afval inzamelen zonder de toestemming van de gemeente (of de intercommunale in het geval van bevoegdheidsoverdracht) verboden is
- 2) de gemeente of de intercommunale volgde de wetgeving overheidsopdrachten voor het toekennen van de inzameling aan een erkende inzamelaar van afvalstoffen.

In het geval van een illegaal geplaatste textielcontainer is het aangewezen dat de gemeente een brief stuurt naar de eigenaar van de container, met de vraag om de container binnen een bepaalde periode te verwijderen. Als de container niet weggehaald wordt, kan de gemeente dit zelf doen. De brief vermeldt welke stappen ondernomen worden en binnen welk tijds kader dit gebeurt. De gemeente kan de container eventueel nog een bepaalde tijd in bewaring houden vooraleer hij definitief tot schroot wordt herleid. Ook bij de inzameling van textiel op private grond is een overeenkomst met de gemeente verplicht. Voor een container op privaat domein geldt bovendien dat een omgevingsvergunning verplicht is.

Lokale besturen kunnen in de wetgeving overheidsopdrachten gebruik maken van een voorbehoudsclausule om de toegang en de uitvoering van de overheidsopdracht en concessie voor te behouden aan bedrijven met een erkenning sociale economie. Die mogelijkheid staat in de nieuwe wetten van 17 juni 2016 ingeschreven en zelfs is uitgebreid. Meer concreet gaat het in Vlaanderen over sociale en beschutte werkplaatsen, en maatwerkbedrijven vanaf 2019. Zolang de federale sociale-economiemaatregelen niet zijn uitgedoofd, komen ook federale inschakelingsbedrijven en ondernemingen met een Sine-erkenning in aanmerking. De erkenning kan daarbij betrekking hebben op een dienst of een deel van de onderneming. Tegelijk moet het personeelsbestand van de ondernemingen in kwestie bestaan uit ten minste 30% gehandicapte of kansarme werknemers, zoals omschreven in de [Europese definitie](#).

3. Wat zijn kleine vormen van openbare **overlast** (zwerfvuil) en vanaf wanneer spreken we van sluikestort?

Er zijn verschillende visies over de invulling van "kleine" vormen van openbare overlast in het kader van zwerfvuil en sluikestort. Het parket West-Vlaanderen inspireerde zich op omzendbrief parket Mechelen-Turnhout (maximaal 1 vuilniszak om toepassing te kunnen maken van GAS). De OVAM heeft net een politiereglement afgewerkt met criterium 2 vuilniszakken voor toepassing van GAS. In Gent is het criterium "het aantal zakken dat men kan dragen".

Stad Oostende heeft in haar stedelijke verordening betreffende openbare reinheid in art. 5 een vermelding voorzien om ook op te treden op privédomein, als deze de openbare reinheid in het gedrang kunnen brengen: *afval of om het even welk voorwerp, vloeistof en/of materiaal dat van aard is te bevuilden, te ontsieren, te beschadigen, schadelijke uitwasemingen te veroorzaken, valpartijen in de hand te werken of het verkeer te hinderen op het openbaar domein, weg te werpen, te deponeren, te lozen, te verspreiden of achter te laten. Dit verbod geldt eveneens op het privédomein wanneer hierdoor de openbare reinheid in het gedrang wordt gebracht*